

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 2.

Ljubljana, dne 29. januarja 1912.

V. leto.

Listnica uredništva. Z ozirom na shod tobačnega delavstva v sredo, dne 17. januarja 1912 smo izdali »Glasnik« za mesec februar že januarja. Februarja zato »Glasnik« ne izide in izide 3. številka »Glasnika« meseca marca 1912.

Razglas.

Vsem krajnim skupinam in članom!

Načelstvo »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« sklicuje

V. REDNO GLAVNO SKUPŠČINO

dne 24. in 25. marca 1912 na Dunaju.

Dnevni red se objavi pozneje.

Za udeležbo pri glavni skupščini veljajo sledeča določila § 11., odstavek C Zveznih pravil:

Zastopstvo vsake krajne skupine za glavno skupščino določa načelstvo tako, da se odpošlje na 200 članov po en delegat. Plačilnice krajne skupine, ki štejejo manj kakor 200 članov, se strnejo: 200 članov odpošlje enega delegata. Vsaka kronovina, v kateri se nahaja krajna skupina ali pa plačilnica, odpošlje vsaj enega delegata.

Nadalje sklep IV. glavne skupščine:

»IV. redna glavna skupščina določa, da morejo odposlati krajne skupine k glavnim zborovanjem Zveze največ dva delegata na stroške Zvezine blagajne. Število zajamčeno po § 11. C vsaki krajni skupini skupinam ostane in jih zastopajo delegati dotičnih skupin. Krajne skupine pa smejo poleg teh dveh odposlati še druge delegate na stroške krajne skupine. Taki delegati imajo tudi glasovalno pravico, če je utemeljen v številu članov skupine.

Glede na predloge, o katerih se naj razpravlja na glavni skupščini, naj se vpošteva to-le določilo: (§ 11., odstavek D Zveznih pravil):

Predlogi, o katerih naj razpravlja glavna skupščina, se morajo vposlati štiri tedne prej načelstvu, ki jih mora objaviti v Zveznem glasilu ali pa na način, ki ga določi glavna skupščina. Izpremi-njevalni predlogi pri tem ne pridejo v poštev.

Vsi predlogi se morajo zato doposlati vsaj do 24. februarja 1912 Zvezinemu načelstvu.

Za Zvezino načelstvo:

Franc Ullreich.

Zahteve ljubljanskega tobačnega delavstva.

V ponedeljek dne 8. januarja 1912 se je sklenilo v skupni seji odborov »Podpornega društva« in krajne skupine »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«: Izdelaj se spomenica glede na krajne zahteve in pritožbe tobačnega delavstva. Na zaupnih sestankih dne 9., 10., 11., 12. in 15. januarja se ugotovi besedilo načrta spomenici. Shod, ki sklepaj o tej spomenici, se skliče v sredo, dne 17. januarja 1912 v »Ljudskem domu«. Prične se ob pol 6. uri zvečer. O prošnjah posameznih delavskih skupin poročajo delavci in delavke, ki se določijo na zaupnih sestankih. Odbora naprosita poslanca dr. Kreka in J. Gostinčarja, da govorita na omenjenem shodu. Shod skliči kakor tudi izdelaj in vložiti spomenico: Krajna skupina »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«. — Sestanki kakor tudi shod se je izvršil. Delavstvo se je pridno udeleževalo sestankov. Dne 17. januarja 1912 je pa zborovalo naše tobačno delavstvo v »Ljudskem Domu«. Poslanec Gostinčar, ki je bil na Dunaju pri seji socialnega odseka je pozdravil shod pismeno takole:

»Današnjemu shodu tobačnega delavstva želim najboljši uspeh.«

Shod otvori predsednik krajne skupine »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« Savenz, ki podeli besedo državnemu in deželnemu poslancu dr. Kreku, ki izvaja:

DR. KREKOV GOVOR.

Danes ste se zbrali, da zborujete in sklepate o stvareh, ki tičejo vaše razmere. Vedno, kadar je šlo za kako Vašo stvar, ste imeli Vi prvo besedo. Kakor kaže zgodovina, je bilo to

Vaše delo uspešno. Zadnjič ste imeli lep shod, na katerem je poročal poslanec Gostinčar. Izvedel sem, da ste z veseljem sledili izvajanjem poposlanca Gostinčarja. Poslanec Gostinčar je storil v odseku državnega zbora veliko za delavstvo. Krščanskosocialni poslanec Stumpf mi je pripovedoval, kako veliko zaupanje in ugled si je pridobil poslanec Gostinčar v odseku, ko je šlo za zadeve delavstva. Zadel je poslanec Gostinčar pravo stopnjo, da je šlo delo naprej. Zahteval je in tudi izvedel, da vladaj med državnim delavstvom glede na delavno razmerje in plače enakost. Tisti odsek, ki je o tem razpravljal, je imel veliko sej in poslanec Gostinčar je užival v tem odseku tak ugled, da kadar stvar ni šla radi ovir naprej, se je predsednik odseka oziral na tisti prostor, kjer je sedel tovariš Gostinčar. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Razcepljenost socialne demokracije.

Ko so minule lanske državnozborske volitve, so kričali liberalci in socialni demokrati, zdaj smo mi na vrhu. Takrat sem na nekem Vašem shodu naglašal, da se razmere ne bodo tako razvile, kakor oni mislijo in sodijo. Tista stranka, socialno demokracijo mislim, ki je najbolj kričala, je danes razbita na tri, štiri strani. Prave edinosti tudi ni v liberalnih strankah. Zato pa v teh strankah ni prave moči in edinosti.

Tistim, ki nočejo videti resnice.

Nam, ki smo složni in edini, je bilo zato toliko lažje, da smo vršili svojo nalogo in dolžnost. O zvezi ljubljanskega tobačnega delavstva z našo stranko in poslanci rečem le to: Zvezani smo mi tako tesno, da nas ne bo nihče raztrgal. (Živahno pritrdjevanje.) Tisti, ki so bili časih tudi med nami, a so krenili nazaj in ki nočejo videti resnice, dokazujejo le, da se nahaja včasih tudi med črnimi vranami kaka bela, da niso vedno vsi polenčki prav vravnani in da imamo v človeški družbi tudi take ljudi, katerih kapadocija (umevanje ali pamet) ni velika. (Živahna veselost.) Boja nasproti tem ljudem ni treba. Kadar bodo hoteli ti ljudje kaj govoriti, jim čisto mirno recite: »V kot!« »Tih bodite!« Vi imate polne gobce, kadar gre za to, da sejete nemir in sovraštvo, kadar pa gre, da se kaj stori, Vas pa nikjer ni bilo. »Lepo v kot«, to bodi Vaš odgovor tistim, ki nočejo uvideti resnice. (Živahno pritrdjevanje.)

Glavna zahteva.

Kar tiče Vaše glavne zahteve, ki meri na to, da se pomakne Ljubljana v višjo krajno stopnjo, bomo to stvar z vsemi silami podpirali. Vi zahtevajte in sklepajte in vpoštevajte, da kdor ne odneha, zmaga.

Skrb za stanovanja.

Poleg Vaše glavne zahteve je pa potrebno, da se zavzamete tudi za stanovanjsko vprašanje. Mi smo imeli Delavsko stavbno društvo, a ker je društvo osnovano na podlagi pravil z neomejeno zavezo, bi se bila morala pravila zelo izpremeniti, da bi bilo društvo deležno tistih podpor, ki jih obeta država. Nasvetoval sem zato, da naj se ustanovi novo društvo. Društvo se je ustanovilo z omejeno zavezo. Kolikor poznam razmere, drugo že še gre kolikor toliko, edino delavska stanovanja so pa večinoma strašna, res grda, nezdrava. Ta stvar se mora pričeti, da ne bo šla vsa podpora v druge dežele in da prav nazadnje vržejo kak groš v južne kraje. Priporočam, da naj se kmalu zato skliče shod tobačnega delavstva, na katerem naj poroča dr. Adlešič o tej stvari.

Mlademu delavstvu.

Starejšim delavkam in delavcam priporočam, naj pouče mlajše, kakšne razmere da so vladale v ljubljanski tobačni tvornici, ko še de-

lavstvo ni bilo organizirano. Še ni dolgo let, ko so vladale v ljubljanski tobačni tvornici jako žalostne razmere, ko je zdihovalo delavstvo v jako težavnih razmerah. Kako pametno je bilo, da nismo šli s socialno demokracijo, le en zgled. Socialna demokracija je naglašala, ko je šlo za vreditev pokojninskega vprašanja tobačnemu delavstvu, da počakajmo splošne postavbe o delavskem starostnem zavarovanju. Mi smo zahtevali, da naj se vrede pokojnine tobačnemu delavstvu ne glede na to, kar stori državni zbor za drugo delavstvo in res so se pokojnine vredile, dasi je hotela socialna demokracija, da delavstvo čaka splošne delavske starostne zavarovalne postavbe. Če bi bili čakali, bi bili morebiti dočakali to postavbo Vaših vnukov vnuki, ker je upanja silno malo, da državni zbor izpelje nujno potrebno delavsko starostno zavarovanje.

Delavsko časopisje.

V Vašem ožjem krogu obračajte vso skrb Vašemu delavskemu časopisju »Glasniku« in »Naši Moči«. Dolžnost vsakega delavca in delavke, ki je naš, je, da je naročen tudi na »Našo Moč«. Stranki ni na tem ležeče, da mora delavstvo imeti delavski list, če ni delavstvu za to, ga pa ne bo. Ne bi videl rad, da bi kak naš delavec ali delavka ne bil naročen na »Našo Moč«. Cela delavska stvar se mora vzeti skup. Zato vsi skupaj v organizacijo, skupno pa veži delavstvo naše delavsko časopisje. Ko priporočam tisto časopisje, ki Vas razume, tisto časopisje, ki je z Vami, želim, da podpirajte le tisto časopisje, ki drži z Vami. Tista organizacija je za nič, ki ne zna ločiti med svojimi sovražniki in prijatelji. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Po dr. Krekovem govoru so pa poročali o delavskih težnjah in zahtevah delavci sami. Objavljamo njih poročila.

LJUBLJANO V 12. KRAJNO STOPNJO.

(Poroča Marija Blejec.)

Ko so pri glavnem ravnateljstvu uvrščali tobačne tvornice v krajne razrede, so uvrstili ljubljansko tobačno tvornico v III. krajni razred in sicer v 9. krajno stopnjo, tisto stopnjo, ki nikakor ne odgovarja draginjskim razmeram naše bele Ljubljane, ki bi se pa zdaj bolj pravilno lahko nazivala bedna Ljubljana. Saj menda v Avstriji ni kraja, kjer bi bilo življenje dražje, kakor v naši bedni Ljubljani. Stanovanja v Ljubljani, osobito mala, delavska stanovanja so tako draga, da ni dražjih tudi ne v velikih svetovnih mestih. In še dobiti jih ni, kar vsi dobro znamo. Prejšnja ljubljanska liberalna občinska uprava se je ne vem zakaj bala delavstva in preprečevala gradnjo takih hiš, v katerih bi lahko tudi stanovalo delavstvo.

A niso samo draga stanovanja. Neizmerno draga so tudi živila v Ljubljani. Ve delavke a tudi delavci dobro znate, kako plačujemo drago naše vsakdanje potrebščine. Tisti, ki so živeli leta in leta na Dunaju in v Trstu, trde upravičeno, da je v teh dveh mestih, od katerih se reče o Dunaju, da če greš na Dunaj pusti trebuh zunaj, da je v teh dveh mestih življenje cenejše kot v Ljubljani in tudi na breztrebušnem Dunaju.

Z razlogi velike ljubljanske krajne draginje živil se ne bom pečala. Pozna jih vsak zaveden delavec, vsaka zavedna delavka. Kriva jih je ravno tista liberalna ljubljanska občinska uprava, ki je vzrok, da ni v Ljubljani potrebnih delavskih stanovanj, ker se ni čisto nič zanimala za to, da vredi razmere na ljubljanskem trgu živil in ni znala vstvariti neposrednega stika med Ljubljano in deželo, ki proizvajajo živila. A to bodi omenjeno le mimogrede.

Ko so kuhali na Dunaju preosnovno delavskih plač, so morali socialni demokratje nekaj

izvohati, in da napravijo nekaj vode, so vložili neko spomenico, v kateri so naglašali potrebo preuredbe plač in obenem tudi zapisali, kam da naj bi se uvrstile posamezne tobačne tvornice. Medtem ko so za druge tvornice navedli cene živil v tej spomenici, jih pa niso navedli za Ljubljano in so jo tebi nič meni nič kar uvrstili v zelo nizko vrsto. Naša organizacija je zaradi te socialnodemokratske lumparije takoj na shodu tobačnega delavstva ugovarjala in protestirala, a finančni minister je bil vesel in se poslužil te prilike, da je uvrstil ljubljansko tobačno tvornico v III. krajni razred, 9. plačilno stopnjo v tisto stopnjo, v katero so uvrščeni zelo majhni kraji, v katerih se nahajajo tobačne tvornice. Socialno demokracijo zato upravičeno dolžimo, da je ona povzročila naše zapostavljenje in da je ona kriva, da trpe škodo tudi socialnodemokratski delavci in delavke v ljubljanski tobačni tvornici. Naša organizacija ni držala križem rok glede na to kričevo krivico. Nismo protestirali le doma, marveč zelo odločno smo nastopili tudi radi krivice, ki se je napravila Ljubljani, tudi na Dunaju na občnem zboru »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«. Zavzel se je za našo zahtevo ponovno tudi naš poslanec Gostinčar. Naše časopisje je tudi odločno in brezobzirno zahtevalo, da naj se da ljubljanskemu tobačnemu delavstvu kar mu gre. Storilo se je vse, kar je bilo le mogoče, da se popravi Ljubljani zadana krivica.

Naš trud ni ostal brezuspešen. Naše delavstvo zna, da je sklenila meseca decembra poslaniška zbornica, da naj se uvrsti Ljubljana iz sedanjega 9. v 12. plačilno stopnjo. Mi smo poslancem zelo hvaležni, ker so s svojim sklepom slovesno obsodili po regulaciji prikrajšano tobačno delavstvo, a žal, sklepa poslaniške zbornice vlada še ni izvedla. Zastopnik vlade je celo izjavil, da sklepov odseka ne kaže izvesti, češ, da bi to stalo 5.000.000 kron. Priznal je pa isti vladni zastopnik, da obstoja za tobačno delavstvo preveč krajnih stopinj in razredov in da hoče vlada izkušnje do 1. 1915. gotovo porabiti.

Iz te izjave razvidimo, da vlada tudi naše tvornice pred 1. 1916. ne misli pomakniti v višji razred, ki nam ga je priznala ljudska zbornica, ki gotovo pozna razmere tudi ljubljanskega tobačnega delavstva. A ta izjava nas tudi vzpodbuja, da ne smemo držati križem rok, marveč da moramo trajno in odločno zahtevati to, kar nam je že dovolila ljudska zbornica, a sklepa ni še izpeljala vlada.

5.000.000 naj bi stalo, da se ugotovi tobačnemu delavstvu. To je sicer velika vsota za posameznika, a pomenja malo v velikem državnem proračunu in če stvar primerjamo s tobačnim proračunom, uvidimo, da bi nam vlada pri nekoliko dobri volji lahko ugodila, saj ravno pri tobačni režiji izkazuje država velik dobiček.

Mi moramo najodločnejše i nadalje zahtevati, da se naša tvornica pomakne vsaj v 12. krajno stopnjo. Mi nismo krivi, ker so stanovanja in živila v Ljubljani tako draga. Zvesto delamo svojim gospodarjem, zato je pa le skromna naša zahteva, da naj vlada ne čaka z povišanjem Ljubljane v po državnem zboru priznano 12. krajno stopnjo.

Ne bom primerjala števil med sedanjostjo 9. in 12. krajno stopnjo. To stori lahko vsak sam. Saj je »Glasnik« objavil razpredelnice, v katerih razvidite sami natančno razloček med plačami 9. in 12. krajne stopnje.

Z ozirom na navedeno predlagam:

Odborom naše organizacije se naroča, da naj nemudoma izdelajo spomenico, ki zahtevaj, da se pomakne Ljubljana iz 9. v 12. krajno stopnjo.

Prosim, da glasujete za moj predlog.

V zvezi z mojimi prejšnjimi izjavami je še neka druga zadeva. Tobakno delavstvo je že zahtevalo, ko še ni bilo strokovno organizirano, da naj se odpravi takozvano delo pri gedingu in da naj bo vse delo tedensko plačano. To načelo, edino pravično, je bilo izraženo tudi v naših dosedanjih spomenicah. Preosnovi plač leta 1911. smo sicer načelno in s pridržki začasno pritrdili, a opustili nismo svoje stare zahteve, da bi morala biti za tobačno delavstvo splošno in izključno trajna, stalna **tedenska plača**.

Predlagam:

Shod obnovi staro zahtevo ljubljanskega tobačnega delavstva, vse tobačno delavstvo v gedingu in v časnih plači bodi uvrščeno v tedensko plačo.

Predloga soglasno obveljata.

SLUŽBENE PREDPISE DELAVCEM V ROKE!

(Poroča Alojzij Čatar.)

Na zaupnih sestankih delavstva se je grajalo, ker ni razdeljen delavstvu »Pouk o določilih, ki tičejo starostne preskrbe«. Stara, leta 1898. izdana določila niso več veljavna. To razumno zelo škoduje delavskim koristim, ker če bi ne bil teh določil objavljen natančno »Glasnik«, bi delavstvo niti ne znalo, kakšna da so nova pokojninska določila.

Nujno je tudi potrebno, da dobi vse delavstvo »Statut delavskega bolniškega zavoda« po najnovejših odredbah in določilih, ker zadnja izdaja se je razdelila delavstvu l. 1906., od takrat se je pa veliko predrugačilo.

Z ozirom na navedeno predlagam:

Delavstvu naj preskrbi ravnateljstvo slovenski »Pouk o določilih, ki tičejo starostne preskrbe« in »Statut delavskega bolniškega zavoda« po najnovejših določilih.

Predlog soglasno obvelja.

ZAVETIŠČA DOJENČKOV IN OTROČJA PRIBEŽALIŠČA.

(Poroča Marija Pliberšek.)

Velecenjeni zbor!

Mi smo že pred leti zahtevali, da naj skrbi tobačna uprava za to, da bi imeli v naši tvornici tudi zavetišče dojenčkov mater tobačnih delavk. Opetovano smo dvignili za to svojo zahtevo svoj glas, a uslišani nismo bili še do danes. Kako potrebno da je zavetišče dojenčkov, to je stvar, ki je ne bom natančneje utemeljevala, ker se je o njej že veliko pisalo in govorilo. A ne mislim samo na zavetišče dojenčkov, mislim da bi bilo prav, ko bi skrbela tobačna uprava tudi za to, da se ustanovi tudi zavetišče namenjeno že odraslejšim otrokom tobačnega delavstva. Danes je prisiljena delavka z otroci, da najame kako osebo, ki pazi na otroke tisti čas, ko se nahajata oče in mati v tvornici. To stane denar in otroci niso tako preskrbljeni kakor bi morali biti. O zavetiščih za dojenčke kakor tudi o zavetišču za otroke tobačnega delavstva se je veliko govorilo in pisalo. Izpregovoril je o tej zadevi tudi državni zbor v svojem zimskem zasedanju l. 1911., ki je sklenil kakor sem čitala v »Naši Moči«, to-le:

Vlada se poziva, da naj se prično takoj ustanavljati dovorni dojenčkov in dnevna zavetišča, namenjena otrokom tobačnega delavstva.

Pozdravljamo ta sklep. A ker znamo, da pri nas vlada le naslanja se na gosposko zbornico, mnogokrat malo uvaža sklepe državnega zbora, zato moramo tudi delavke in delavci zahtevati, da dobimo, kar nam gre. Na vsakem svojem shodu dvignimo svoj glas in zahtevajmo, da tudi v naši beli Ljubljani potrebuje tobačno de-

lavstvo dom dojenčkov in zavetišče namenjeno otrokom tobačnega delavstva, ti dve prepotrebni stvari.

Predlagam, naj se odpošlje pristojnim oblastim (glavno ravnateljstvo, finančno ministrstvo, državni zbor) sledeča prošnja:

Delavstvo ljubljanske tobačne tvornice z veseljem pozdravlja sklep poslaniške zbornice, predlagan po odseku državnih uslužbencev, ki zahteva, da naj se nemudoma ustanovijo domovi dojenčkov in zavetišča otrok tobačnega delavstva. Ta sklep je velevažen in velikega pomena, tako v socialnem kakor tudi v gmotnem oziru tobačnega delavstva. Veliko je slučajev, ko delata v tvornici oče in mati, otroci in celo tudi dojenčki so pa prepuščeni v oskrbo tujim ljudem, ki se morajo plačati, a še starši niso brez skrbi. Zato prosi ljubljansko tobačno delavstvo:

Nemudoma naj se ustanovi za ljubljansko tobačno delavstvo dom dojenčkov in zavetišče, namenjeno otrokom tobačnega delavstva.

Prosim, da odobrite moj predlog.

STANOVANJA TOBAČNEMU DELAVSTVU.

(Poroča Marija Pliberšek.)

Med zahtevami, ki jih je stavila naša organizacija tobačnega delavstva v Ljubljani, ki je prva med strokovnimi organizacijami avstrijskega tobačnega delavstva, je stalna zahteva, da naj gradi tobačna uprava delavske hiše svojemu delavstvu. V tem oziru ni storila tobačna uprava ničesar za ljubljansko tobačno delavstvo. Mi privoščimo svojim stanovskim tovarišem po drugih tvornicah, da jim je zgradila tobačna režija stanovanja, a odločno moramo grajati, ker ni za nas ničesar storila. V Ljubljani se stara liberalna občinska uprava ni prav nič zanimala za zgradbo delavskih stanovanj. Govorilo se je in tudi sklepalo, a storilo pa prav nič. Upajmo, da zaveje po delovanju nove občinske uprave svežejši duh na ljubljanskem rotovžu. Kar se je zgradilo delavskih hiš pri nas, ima zaslugo Slovensko delavsko stavbno društvo, ki je delovalo brez podpor z lastno močjo in s pomočjo dobrih delavskih prijateljev, v prvi vrsti ustanovitelja naše organizacije dr. Kreka.

Stanovanjska beda pri nas je silovita. Stanovanja, osobito mala, neprimerno draga. Nujno je zato potrebno, da gradi tobačna režija svojemu delavstvu stanovanja.

Z ozirom na navedeno, pozdravljam sklep poslaniške zbornice, ki poziva vladu, da obračaj skrb stanovanjem tobačnega delavstva in da naj hitro dovrši tozadavne poizvedbe in prične takoj graditi delavske hiše, če mogoče manjše rodbinske hišice z vrti.

Predlagam:

Tobačna režija prični nemudoma v Ljubljani graditi hiše za svoje delavstvo.

O PREMEMI DELOVNEGA REDA.

(Poroča Ana Češnovar.)

Državni zbor je sklenil sledeči predlog: Vlada se poziva, da nemudoma izdelaj delovni red, ki bodi veljaven za vse delavstvo, ki dela po državnih delovnih razpisih in ga predloži državnemu zboru.

Dokler ta delovni red ne postane postava, naj se pa določi:

Delavstvo, ki dela po državnih delovnih razpisih, odpošlje po proporcionalnem volilnem načinu iz svoje srede člane delavskih odborov, ki se pripoznajo kot zastopniki delavstva in ki imajo pravico predlagati pristojnim instancam pritožbe delavstva in jih zastopati.

Mi ta predlog toplo pozdravljamo, a ob tej priliki si ne morem kaj, da ne opozorim na nujno potrebo, da se izpremeni tudi delovni red za

c. kr. tobačne tovarne, odobren z razpisom finančnega ministrstva dne 23. dec. 1902, št. 59.708.

Že ko se je izdal naš delovni red, smo opozarjali po naših shodih na več nedostatkov tega delovnega reda, a naše želje se do zdaj še niso upoštevale. Zdaj, ko se je izjavil državni zbor za to, da se izdelaj splošen delovni red državnemu delavstvu, je nastal trenutek, ki ga naša organizacija nikakor ne sme zamuditi in ki ga mora izrabiti zato, da se izposluje tak deloven red, ki ne bo obsejal takih trdot kot dosedanji.

Osobito opozarjam na § 41. delovnega reda, ki obsega določila o odpustu iz službe za kazni. Ta paragraf je res tako strog, da človek in bodisi najvzornejši delavec ali delavka, pravzaprav niti ne ve, kdaj da se zoper njega pregreši.

Veliko hujša določila kakor celo za državne uradnike pa obsega § 5. delovnega reda, ki določa:

Od službe v c. kr. tobačnih tovarnah so brezpogojno izključeni tisti, ki so bili pravomočno obsojeni zaradi kakega hudodelstva, pregreška ali zaradi kakega iz dobičkarije storjenega prestopka, nadalje radi tihotapstva ali zaradi kakega težkega dohodarstvenega prestopka z monopolskimi predmeti.

Radi priznamo, da red mora vladati tudi v tvornici, a priznati mora tudi vsakdo, ki pozna naš delovni red, da je ta v marsikaterem oziru prestrog za delavstvo, zameri se kakemu predstojniku in lahko te spravi ob kruh, da še pravzaprav sam ne boš znal kdaj in zakaj. To se sicer res ne dogaja, ker imamo močno organizacijo, a nevarnost pa le obstoja.

Predlagam:

»Shod naroča odboru krajne skupine Ljubljana avstrijske krščanske tobačne delavske zveze:

Naša centrala se pozove, da prouči delovni red in da predloži že letošnjemu običnemu zboru avstrijske krščanske tobačne delavske zveze predloge o modernizaciji izpremembi delovnega reda. Vodstvo naše krajne skupine izdelaj predloge centrali glede na izpremembo delovnega reda. Shod odločno želi, da se predvsem izpremene preostala določila §§ 5. in 41. delovnega reda.

Prosim glasovati o mojem predlogu in ga odobriti!

SLUŽBENE DOKLADE.

(Poroča Marija Andlovic.)

Delavstvo ve, da so bile leta 1911. regulirane plače in se je uveljavilo načelo, da dobiva tobačno delavstvo starostne doklade. Kakor znano, tobačna uprava ni izvedla preosnove tako, da bi se plačalo takoj vse starostne doklade, marveč se je določilo, da se plačajo službene starostne doklade prvi obrok 1. julija 1911 ter zadnji 1916. Kakor se mora načelo samo glede na uvedbo starostnih službenih doklad odobravati, ker se bode, ko se popolnoma izvedejo plače same vsako leto povišavale, tako mora delavstvo le obžalovati, ker se starostne službene doklade v cellem svojem obsegu izvedejo šele 1. januarja 1916.

Druga pomanjkljivost je pa v tem, ker se prično starostne doklade izplačevati šele s šestim službenim letom. Bilo bi pravično in umestno, da se delavkam prično izplačevati starostne službene doklade vsaj s tretjim službenim letom, da bi se tudi mlajšim delavkam samoposebi vsako leto zvišale plače.

Napačno je nadalje, ker se doklade odtegujejo ob praznikih, kar ni niti utemeljeno, ker se starostne službene doklade prištevajo tedensko določeni temeljni plači. Naša organizacija se je zavzela lani na skupščini Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze za to, da naj se starostne službene doklade izplačajo že leta 1913. v polnem obsegu in to stališče je tudi naše, ki ga najodloč-

nejše naglašamo. Končno mi je utemeljevati še eno zadevo. Zdaj se dobi pokojnina šele v višjem plačilnem razredu takrat, če dela v dotičnem razredu delavka eno leto. To se delavstvu ne zdi pravično, želi in prosi, da bi imele delavke že pokojnino po višjem plačilnem razredu, če delajo 6 mesecev v njem. Ker sem že pri pokojninah, dovolite, da omenjam, še neke zadeve. Naš pridni poslanec g. Gostinčar, ki se tako marljivo poteguje za pravice osobito ljubljanskega tobačnega delavstva, za kar mu je delavstvo zelo hvaležno, je predlagal sledeči predlog: Začasne provizionistinj in provizionisti c. kr. tobačnih tvornic ne smejo biti pozvani na delo nazaj v tvornico, če se tudi izkažejo le z izpričevalom zasebnega zdravnika. Vsim tistim delavkam in delavcem, ki niso vsled zdravniškega izpričevala prišli zopet na delo in ki se jim je zato odtegnila provizija, naj se jim zopet izplačuje in izplačajo tudi vsote že ustavljene provizije. Z ozirom na navedeno predlagam: Slavni shod skleni:

1. Doklade naj se ne odtegujejo ob praznikih, marveč izplačujejo naj se za cel teden kakor je to tudi določeno v tozadevnih predpisih.

2. Vse starostne službene doklade naj se izplačajo že v letu 1913.

3. Delavke, ki delajo 6 mesecev v enem plačilnem razredu, naj imajo tudi pravico do pokojnine v tem razredu, ne pa šele čez eno leto.

4. Shod izreka zahvalo poslancu g. Gostinčarju, ker se tako odločno zavzema za koristi posebno ljubljanskega tobačnega delavstva in zahteva, da vlada upošteva in nemudoma izvede na strani 8. poročila o zborovanjih odseka državnih uslužbencev glede na državno delavstvo tudi po poslaniški zbornici sprejeti 7. predlog poslanca gosp. Gostinčarja.

Prosim, da odobrite moje predloge.

PREMOG TOBAČNEMU DELAVSTVU.

(Poroča delavka Ambrož.)

Med najstarejše zahteve tobačnega delavstva spada zahteva, da naj dobi delavstvo premog potom tvornice po tisti ceni, ki jo plača tvornica. V kroniki našega Podpornega društva najdem, da je pri prvem izletu naše organizacije ob shodu v Dravljah bila stavljena po delavstvu zahteva, da naj se dobiva premog delavstvu potom tvornice. Od takrat je minulo dolgo vrsto let, a naša takratna zahteva se še zdaj ni izpolnila, dasi je skromna, pohlevna in dasi so se za nami za to zavzele vse organizacije tobačnega delavstva. Pač se naroča skupno v vagonih premog, a to ni tisto, kar je zahtevalo, kar se zahteva in kar bo zahtevalo tobačno delavstvo. Nekaj časa je po skupnih naročilih dobavalo delavstvo trboveljski premog, zadnje čase sem pa mora dobavati skupno kočevski premog, s katerim pa ne more biti delavstvo zadovoljno. Trboveljski premog je sicer nekoliko dražji kakor kočevski, a ti nekaj zaleže, ker je kakovost veliko boljša, da ti večjo vročino, ne smrdi ko gori, medtem ko se kočevski premog počasi cmari in zasmradi kuhinjo in stanovanje in je pravzaprav dražji kot trboveljski premog.

Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

Delavstvo ponovno prosi, da bi dobivalo trboveljski premog po režijski ceni potom tobačne režije. To zahteva tem upravičenejši, ker dobiva premog po režijskih cenah delavstvo marsikje po tvornicah zasebnikov.

II.

Dokler se pod I. navedena prošnja ugodno ne reši, naj izposluje tobačna režija, da dobi ljubljansko tobačno delavstvo trboveljski premog in ne veliko slabšega kočevskega premoga.

NEKAJ SPLOŠNIH ZAHTEV.

(Poroča Mici Rojc.)

Ob zadnjih zaupnih delavskih sestankih smo doznali, da veliko delavskih kategorij ne dobi izplačane tiste temeljne plače, ki delavstvu pravzaprav grejo in so tudi navedene v uradni razpredelnici glede na delavske plače. To ni nikakor pravično, ker zunanji svet in morebiti tudi poslaniška zbornica sodi, da se delavstvu res izplačujejo temeljne plače, a temu ni nikakor tako. V pripravljalnici in po drugih oddelkih so povsod znatni razločki med temeljno plačo in med dejanskim zaslužkom. To razburja delavstvo, povzroča slabo kri.

Državni zbor je meseca decembra sklenil to-le:

Najnižji zaslužek vsakega delavca v akordu (gedingu) se ne sme znižati pod temeljno plačo.

Mi trdno pričakujemo, da se vlada ne bo upirala temu sklepu državnega zbora in da ga bo tudi izpeljala; dasi v odseku državnih uslužbencev sekčni načelnik Homan temu predlogu ni bil posebno naklonjen, a je le obveljal tako v odseku kakor tudi v poslaniški zbornici.

Moj prvi predlog zato slove:

Izplačaj se vsaj tekom letošnjega leta vsem delavskim kategorijam popolna temeljna plača.

Naša stara zahteva je že, da se tobačnemu delavstvu znižaj vožnja po železnicah za polovico. O tem se je že veliko pisalo, v vsaki spomenici smo to prošnjo ponavljali, zato jo nočem obširneje utemeljevati in predlagam le:

Tobačnemu delavstvu se znižaj vožnja po železnicah za polovico.

Nadalje predlagam še sledeče predloge, ki smo jih že tudi utemeljevali v naših prejšnjih spomenicah, ki mi jih zato ne bo treba utemeljevati.

1. Vizitacija je nepotrebna in naj se odpravi, ker se ž njo šikanirajo tako delavke kakor tudi prevzemalke.

2. Izhod iz druge tvornice (cigarete) naj se nujno preuredi, ker bi se lahko ob nepotrebni vizitaciji pripetila kaka nesreča.

3. Delavke in delavci, ki so doslužili že 35 let, naj se na njih željo dovolj brez zdravniškega preiska popolna pokojnina.

4. Vpokojeno tobačno delavstvo imej pravico do kopanja.

5. Kuhinja naj se preuredi po dunajskem vzorcu. V kuhinji naj se uvede tudi delavska kontrola najboljše po bolniškem odboru.

6. Nepotrebno klicanje (Verlesung) naj se odpravi, ker mora delavstvo čakati pozimi na mrazu in ker klicanje zakasni tudi delo.

Prosim, da glasujete za stavljene predloge.

SPLOŠNA MANIPULACIJA.

(Poroča Anton Novak.)

Med tobačnim delavstvom se delavci v splošni manipulaciji, ali kakor se sploh pravi, v algemajn najslabše plačani. Ko so preurejali plače, so nas uvrstili v V. plačilno stopnjo, kjer znaša tedenska temeljna plača 16 K 50 vin. Naš dnevni zaslužek znaša zato le 3 krone. Naše delo samo je zelo težavno. Skladanje po 200 do 300 kg težkih bal, valenje 700 do 800 kg težkih sodov, a niti predpisane temeljne plače ne dosežemo, ker se nam ne izplačujejo nedelje in prazniki in zato

pade naš dnevni zaslužek veliko pod 3 krone dnevno. Naša plača je glede na ljubljansko draginjo in tudi z ozirom na plače tistih delavcev, ki delajo pri zasebni gospodarjih, veliko prenizka. Saj zaslužijo danes delavci v Ljubljani po 3 do 4 krone dnevno, a še komaj shajajo. Po prodajalnah vposleni hlapci zaslužijo mesečno po 52 kron s prosto hrano in stanovanjem. Če vzamemo to merilo in pristavimo da plača n. pr. vojaška uprava za hrano vojaku v Ljubljani dnevno 62 vinarjev, lahko vsakdo vidi, kako da se stradaje preživi naše delavstvo v splošni manipulaciji. Najmanj bi moral znašati naš dnevni zaslužek 4 krone, a mi smo skromni, ker nam tobačna uprava ni bila nikdar naklonjena. Vsakdo lahko izprevidi, da iz to plačo mi z našimi družinami nikakor ne moremo shajati in zato je nujno potrebno, da se splošna manipulacija uvrsti v večjo plačilno stopnjo. To je naša glavna zahteva in zato predlagam.

I.

Delavstvo splošne manipulacije naj se uvrsti najmanj iz V. v VIII. plačilno stopnjo (18 K 60 vin.) tedenska temeljna plača.

Pri nas imamo tudi veliko nestalnih delavcev, ki zelo slabo zaslužijo. Nujno je potrebno, da dobe tudi nestalni delavci plačo, da se bodo lahko preživeli. A nestalne delavce čaka še tista nevarnost, ki je nekaj let ni bilo v tvornici, namreč pošiljanje na dopust. Enkrat je že pred leti bil za nestalno delavstvo v ljubljanski tobačni tvornici hud boj. Odločnemu nastopu cele tvornice se je bilo zahvaliti, da od takrat nestalnih delavcev niso več pošiljali na dopust. Z ozirom na navedeno predlagam:

II.

Nestalnim delavcem naj se zviša dozda prenizka plača.

Prepreči naj se vsak dopust in odpust iz tovarne ob slučajih pomanjkanja dela, ker tvorniško vodstvo, kakor uči večletna izkušnja, lahko preskrbi delo v tvornici tudi nestalnim delavcem, če to le hoče.

III.

Po dosluženih treh letih naj se uvrsti vsak delavec v tedensko plačilno kategorijo in sicer s 1 januarjem in s 1. julijem.

IV.

Vsak delavec, ki nadomestuje po oddelkih stalne celavce, kadar so bolni, ob dopustih ali ob drugih prilikah, naj dobe za čas nadomeščanja plačo, ki jo ima nadomeščeni delavec. Pričignim, da smo to že imeli, a so nam to lani vzeli. Končno še prosimo, da sprejmete tale predlog:

V.

Odboru se naroča, da glede nato, da se tudi od strani nadzorovalnega osebja vpoštevajo osobito paragrafa 14 in 17 delavnega reda.

Prosm, da odobrite naše predloge.

PRIPRAVLJAVNICA MOKREGA TOBAKA.

(Poroča Albina Erjavčeva.)

I.

Pripravljalnica mokrega tobaka, tretja skupina mora izdelovati ogromno množino tobaka. Ob ponedeljkih, torkih, sredah in četrtek se mora izdelati 118 kg, v petek 116 kg, v soboto pa v poldnevu 56 kg tobaka. Delo je težavno in moko. Pozimi delavke v mokroti vsled mraza še veliko več trpimo. Zato se splošno prosi, naj se delo zmanjša. Naša temeljna plača naj bi znašala v VI. skupini 17 K 30 vin., a dejansko zaslužimo navadno tedensko le po 17 K. Me nimamo sta-

rovnih doklad, ker smo večinoma mlade delavke, a draginja nas ravno tako tlači, kakor tudi druge delavke. Prosile smo že večkrat, z ozirom na naše umazano delo, da naj se nam da tudi službena obrambena obleka (modri predpasniki), a dala se nam ni. Omeniti moram, da se z nami ne postopa nikakor tako, kakor to predpisuje naš delavni red.

II.

V takozvani springi morajo vlačiti delavke bale, ki tehtajo od 71 do 86 kg in sicer 4 do 8 bal eno na drugi z naškropljenim tobakom. Zlagati morajo delavke tudi zaboje, po 4 eden na drugega, ki tehtajo do 76 kg. Vsakdo uvidi, da bi morali delati taka dela moški delavci, ker je to delo pretežavno za delavke. Delavke imajo sicer službene škornje, a varčuje se glede na službene škornje tako, da, ko se le-ti v mokrem delu strgajo in pregnijejo, nam ne dajo novih. Delavke tudi potrebujejo za varstvo svoje obleke. Tudi te delavke se pritožujejo, da se ž njimi ne postopa tako, kakor je to predpisano.

SUHA PRIPRAVLJAVNICA.

Tu delajo večinoma mlajše delavke, ki jim niso bile leta 1912, nič izboljšane plače. Nujno potrebno je, da se i ta skupina pomakne v višjo plačilno stopnjo. Določi naj se tudi stalna teža materijala, ki naj se izdelava v suhi pripravljalnici. Po vseh drugih oddelkih se delo zmanjšuje, pri nas pa povečuje. Opozorjam končno na dejstvo, da niso delavke, ki so zamudile pol dne, dobile cele plače, čeravno so napravile vse delo. Ker je delo geding delo, se umevno ne plača po času, marveč po množini narejenega dela.

Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

V pripravljalnici naj se še končno uredi plače tako, da bo znala delavka, koliko da ima pravico zaslužiti. V predpisih, ki določajo temeljne plače tobačnemu delavstvu, niso jasno označene višine plač delavkam pripravljalnice. Vse skupine v pripravljalnici naj se uvrste, z ozirom na težavno delo vsaj v X. plačilno stopnjo. Danes nobena delavka ne ve, koliko da ima pravico zaslužiti in že je skrajni čas, da se uredi plačilno razmerje delavstvu pripravljalnice.

II.

Predpisi določajo, da znaša temeljna plača v VI. plačilni stopnji, v katero je uvrščen velik del pripravljalnice 17 K 30 vin. Veliko delavk je pa, katerim se tedensko izplača le 17 K. Prosi se gledena to: a) Tedenski najnižji zaslužek znašaj vsaj vsoto, ki jo določajo predpisi.

III.

Delavkam, ki izdelajo predpisano množino materijala in ki so v gedingu, naj se izplača cela zaslužena vsota, ki naj se jim ne trgaj, če so tudi z dovoljenjem zamudile nekaj delavne dobe.

IV.

Delavkam v pripravljalnici mokrega tobaka naj se podeli modri delavni predpasnik.

V.

Zahteva se, da se postopa z delavstvom tako, kakor to določajo predpisi delavnega reda.

DELAVKE NA DIRI SMODK.

(Poroča Marija Frece.)

Me delavke, ki delamo na diri za smodke, zelo veliko trpimo. Na diri je grozno vroče, a naše delo nas sili, da moramo iz vroče dire opetovano

v mrzlo klet, kjer stoji ob gotovih časih voda do kolen. Naše delo je tudi pravzaprav za ženske prenaporno. Prekladati moramo zaboje z 9000 smodkami. Me smo osobito, kadar delamo v z vodo preplavljeni kleti, vse premočene. Nujno potrebno je, da se nam podeli službeni črevlji in modra obrambena obleka. Oboje se je že davno obljubilo, a dali se nam niso ne službeni črevlji in tudi ne obrambena obleka. Naša temeljna plača (16 K 47 vin.) nikakor ne odgovarja napornemu našemu delu. Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

Delavkam na diri naj se dajo službeni črevlji in modra obrambena obleka.

II.

Pomakne naj se naša skupina vsaj v VII. plačilno stopnjo.
Prosim, da slavní shod odobri moj predlog.

ODDELEK VRŽINSKI.

(Poroča Terezija Kaplja.)

Pooblaščen po zaupnem sestanku sodelavk mi je poročati o željah in prošnjah delavk v vržinskem oddelku. Predvsem stremimo za tem, da bi se nam znižalo delo, ki ga moramo izdelavati. Delavna doba se je sicer skrčila na 9 ur, delavke smo zato zelo hvaležne, a delo se nam je le malo znižalo. Delati moramo kakor stroj. Naše delo je težavno, saj zna cela tovarna, naše sodelavke in sodelavci, koliko da trpimo pri vržinkah. Nič se ne čudimo, da zato ravno v našem oddelku delavke tare hudo bolehanje, hitro pešajo in slabe.

Upoštevati se mora nadalje dejstvo, da so zdaj v pripravljalnici po strojih rezane deke veliko slabše in se zato smodke tudi bolj težko in počasi izdelujejo.

Ozira naj se pri presoji te prošnje tudi na to, da smo zaposlene pri vržinkah večinoma starejše delavke-matere, ki so pretrpele že mnogo dela in truda. Me smo uvrščene v VIII. plačilno stopnjo s temeljno plačo 18 K 60 vin. Izplačuje se nam pa tedensko samo 18 K 02 vin. Nujno potrebno je, da se nam pojasni, zakaj da se nam ne izplača tista plača, ki je določena po regulacijskih predpisih plač tobačnemu delavstvu. Naglašati moram še, da se z našim delom zelo zamaže obleka in je zato potrebno, da preskrbi tovarna delavkam delavne predpasnike.

Sklicujem se na navedena dejstva predlagam:

1. Delavkam pri vržinkah v grupah naj se zniža delo na 1500 komadov.
2. Delavke pri vržinkah naj dobe službene predpasnike.
3. Ker je glede na težavno naše delo plačilna stopnja, v katero smo uvrščene, odločno prenizka, prosimo, da se uvrstimo v 10. plačilno stopnjo.

Pripravljalnica klobas.

(Poroča Ivanka Zakrajšek.)

Me delavke v pripravljalnici klobas prosimo, da naj se nam plače povišajo. Me smo res pre-slabo plačane za tako težavno in naporno delo. Lahko trdimo, da je naše delo najtežje žensko delo v tvornici. Me smo celi dan pri vodi, ker škropimo tobak, zato smo vse premočene, kar osobito pozimi ni posebno prijetno. Vedno mokro delo učinkuje neugodno na naše zdravje. Da zmagamo naše težavno delo, si moramo privoščiti boljše hrane. Me moramo dvigati zaboje, v katere nalagamo tobak, ko ga škropimo. Ti zaboji tehtajo do 100 kg, bale pa tehtajo celo čez 200 kg. Vse te si moramo same pripraviti, da delo napreduje. Koliko težkih plaht, v katere vežemo šore, moramo dvigniti in prenesti.

Delavke v takozvani škropilnici pripravljalnice (Spränge in der Vorrichtung) morajo delati na hudem prepihu. Večkrat so že prosile, da naj bi se jim napravila ograja (feršalunga), a do zdaj se še ta prošnja ni izpolnila, češ, da nimajo mi-zarji časa. Koliko da trpi zaradi prepaha zdravje delavk, seveda ne znajo tisti, ki sami ne delajo na tem prepihu. Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

Z ozirom na naše težavno delo naj se uvrsti naša skupina v X. plačilno stopnjo.

II.

V škropilnici pripravljalnice naj se napravi ograja, da ne bodo izpostavljene delavke prepihu, ki škoduje njih zdravju.

Požarni čuvaji.

(Poroča Marija Andlovec.)

Glede na požarne čuvaje predlagam:

I.

Nemudoma naj se izvede sklep državnega zbora, ki je sklenil, da naj dobe požarni čuvaji primerno službeno obleko.

II.

Z ozirom na težavno naporno delo naj se uvrste požarni čuvaji iz 14. v 17. plačilno stopnjo.

Smodke G. B. ali Brazilke.

(Poroča Franja Čamernik.)

Delavke G. B. ali Brazilkarce že četrtrič prosimo, in sicer prav lepo, da bi se nam delo znižalo vsaj za sto cigar na teden. Število cigar je še zmeraj ravno isto kakor pred petnajstimi leti. Delavka mora sama narediti vsak dan 300 pup in ravno toliko zašpinati, skupno 600 komadov na dan, zraven tega mora pa sama še vse prinesiti in odnesti, kar pa vse vzame precej časa na dan; sedeti moramo kakor pribite. Material za delo je pa tako slab, da je sam mist. Ako je bilo že davno mogoče, da se je delo vseh cigar znižalo, ravno nam pa ne, je to tudi pri nas mogoče. Dalje prosimo, da bi se tudi na mzvišala tedenska plača, kakor se je drugim, vsaj je draginja velika.

Glede na navedeno predlagam:

I.

Zniža naj se množina dela vsaj za 100 komadov tedensko.

II.

Naša skupina naj se pomakne iz VII. vsaj v VIII. plačilno stopnjo.

Delavke pri smodkah.

(Poroča Ivana Rojc.)

Pooblaščen od mojih sodelavk predlagam sledeče:

Špinarce in pupenmaherce pri smodkah A., BB., D., E. prosijo, da naj se jim dá tista temeljna plača, katera jim je predpisana.

Za premeščene delavke pri viržinkah.

(Poroča Urška Kattauer.)

Pri viržinkah se zahteva od delavk, da morajo izdelati preveč dela, kar jim je nemogoče storiti, ker je tobak vedno slabši, pripravljen po strojih. Zato hočemo konečno predlagati, da se zniža delo tedensko na 400 komadov. Nadalje so mi naročile sodelavke na zaupnem sestanku, da opozorim še na nekaj. Znano je, da se razpuščajo pri viržinkah grupe in da potem izdeluje ena sama celo smodko. Pri tem pa trpé tiste premeščene delavke, ki se morajo novega dela šele učiti. Ker dokler se ne nauče nove metode izdelovanja viržink, toliko časa tudi manj zaslu-žijo. Izdelovanje smodk zahteva ročnost, urnost,

navajenost. Da bi ne trpela nobena delavka škode, če se premesti od grupe k izdelovanju cele viržinke, naj se dá delavki najmanj deset tednov dnina (Taglohn). Tudi jaz naglašam nujno potrebo, da se uvrste delavke pri viržinkah z ozirom na naše tozadevno delo v 10. plačilno stopnjo.

Predlagam:

1. Množina dela se znižaj tedensko od 3400 na 3000 komadov.

2. Tiste delavke, ki se razpuščajo iz grup ter premeste k izdelovanju po novi metodi, naj delajo deset tednov v dnini (Taglohn), da se priuče novemu delu.

3. Naša skupina naj se pomakne iz 8. v 10. plačilno stopnjo.

Prosim, da odobrite moje predloge.

Prevezmalke viržink.

(Poroča Mici Šmon.)

Moje poročilo bo le kratko, ker stvar, ki jo predlagam, je tako jasna in upravičena, da se vzdržim vsakega natančnega utemeljevanja.

Predlagam:

Novo prevzemalke se naj uvrste takoj v tedensko plačo, ko nastopijo stalen prostor, ker je že podeljena na teh prostorih tedenska plača.

Prosim, da se odobri ta moj predlog.

Smodke K. R. H. Virginiosa.

(Poroča Dragotina Lavrin.)

Naše pritožbe so:

Namesto da bi se nam zmanjšalo delo, se nam je pa še povečalo s tem, da smo imele poprej odnašalke cigar, a zdaj moramo to delo same izvrševati, ker se nam je odvezla odnašalka. Pube, izdelane na stroju, so slabše kakor poprej na roke izdelane. Poprej smo izdelovale boljše smodke Virginiosa; ko so se te pričele izdelovati v manjši množini, bilo nas je polovico premeščenih k slabšemu sedanjemu delu. Prosim, da bi se nam pube obračale, ker to, da niso obrnjene, nas tako ovira, da prav težko izdelujemo tarifo. Nadalje prosimo, da bi se nam plača izboljšala, ker vkljub napornemu delu veliko premalo zaslužimo.

Kakor vse delavke, prosimo tudi me za višji razred in plačilno stopnjo.

Delavke pri Cigarilos imajo plačano od 100 smodk 42 vinarjev. Prosim, naj se jim plača zviša vsaj za 4 vinarje pri 100 komadih.

Mlajše delavke prosimo, da se jim po petletni delavni dobi dovoli tridnevni dopust.

Zavijalke pri smodkah.

(Poroča Marija Baraga.)

V imenu delavk pri F.-smodkah predlagam:

I.

Plača naj se zviša zavijalkam (Spinnerin), ker je ta skupina zelo zaostala za drugimi skupinami. Zdej znaša plača pri 100 smodkah 51-8 vinarjev, prosimo, da se nam zviša na 53 vinarjev.

II.

Wiklarce prosimo, da naj se jim sedanja plača od 100 smodk 43-2 vin. zviša na 45 vin.

III.

Pupmaherca naj ostane v tvornici, če je njena špinarca zadržana.

Tehtalke.

(Poroča Fani Tomažič.)

Tehtalke tobaka prosimo, naj bi nas uvrstili v 10. razred, kakor prejemalke. Uvrščajo nas v vsem s prejemalkami, samo v plači ne. Me moramo vizitirati in smo zaupne osebe. Imamo veliko odgovornosti pri svojem delu. Rabiti moramo

vso pozornost. Ljudje mnogokrat zahtevajo od nas več kakor nam ukazuje predpisana služba. Zato smo dostikrat sovražene in zaničevane. In me moramo vztrajati. Upošteva naj se tudi, da mnogo trpimo na zdravju radi množine tobakovega prahu in duha. Ako zdravniki računajo, da ljudje v tovarni živijo povprečno po 27 let, koliko manj moremo me misliti na dolgo življenje. Zato prosimo, da nas uvrste k prevzemalkam. Predlagam:

Tehtalke tobaka naj se uvrste v skupino prevzemalk.

Suha dira in logar.

Za te delavke se skleni:

I.

Delavstvu na diri in na logarju naj se dovolijo taki službeni črevlji in taka obuvala, kakršna so običajna pri strojih, ki so že svojčas bila v navadi. Plača naj se tej skupini primerno poviša.

II.

Predpisano je tu eno moško delavsko mesto, ki pa ni zasedeno. Ker morajo delavke dvigati zaboje 35 do 40 kg težke, naj se to mesto tudi zasede tako, da bo res vedno delavec na predpisanem mestu.

Delavke pri strojih.

(Poroča Alojzija Ocepek.)

Pri strojih se prosi, da bi se plača izjednačila, ker moramo vse jednako delati in imamo pri štirih strojih za 1 krono manjšo plačo kot pri drugih štirih. Četudi delamo vse jednako, plačane pa nismo vse jednako. Pri dveh strojih, ki delata 10.000 pup na dan, zaslužijo 16 K 36 vin., kar pri drugih pri istem številu zaslužijo 17 K 24 vin. in zopet pri drugih 16 K 43 vin. Me pri strojih imamo nevarno delo, zaslužimo pa manj kakor špinarice. Zato prosimo, naj se upošteva naša prošnja, ko prosimo za tedensko plačo 20 kron.

Kartonaža.

(Poroča Marija Merne.)

Pri pritrjevanju skob se prosi, naj se zniža delo vsaj za 400 komadov dnevno. Plača naj bi se zvišala pri 1000 vsaj za 10 vinarjev.

Pri limanju prosijo delavke, da naj bi se zvišala plača tudi vsaj za 10 vinarjev pri 1000 komadih.

Predlagam:

I.

Skupina pritrjevanje skob prosi: delovna množina se znižaj vsaj za 400 komadov dnevno. Plača se pa zvišaj pri 1000 kosih vsaj za 10 vinarjev.

II.

Skupina pri limanju prosi, da naj bi se zvišala plača vsaj za 10 vinarjev pri 1000 komadih.

Prosim, da glasujete za moje predloge.

Cigaretne stroji.

(Poroča Marija Krušič.)

Postreščkinje pri cigaretne strojih prosijo, da bi se jim povišale plače tako, da se premesti kategorija v 10. plačilno stopnjo. Ravnotako prosijo tudi strojevodkinje in odjemalke cigaret za uvrstitev v 10. plačilno stopnjo.

Predlagam:

Potreščkinje, strojevodkinje in odjemalke pri cigaretne strojih naj se uvrste v 10. plačilno stopnjo.

Število delavk pri Kacki-stroju naj se pomnoži še za eno delavko.

Pri novih strojih za Damencigarete (Kacki-stroji) ste dve strojevodkinji in ena

pomočnica. Ker je delo prenaporno za tri, prosimo še za eno pomočnico, da bo pri vsakem stroju ena strojevodkinja in ena pomočnica.

Prosim, da odobrite moje predloge.

Sušilnica, ajnlog za viržinke (Dira pod streho).

(Poroča Ambrož Marija.)

Me delavke v sušilnici (ajnlog za viržinke) smo že prosile gospoda in mojstre, da naj se nam poviša plača. Gospodje in mojstri so nam tudi o etali, da dobimo večjo plačo ob novem letu, a novo leto je prišlo, nam pa se ni nič izboljšalo. Pri nas je delo strašno naporno, pozimi mraz, poleti vročina in smrad, ki ga, kdor ima slab želodec, nikakor ne more prenesti. Delo je mokro, naporno. Dvigati moramo težke košare. Obleke silno veliko strgamo. Službenih črevljev nimamo. Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

Zviša naj se nam z ozirom na naše težavno delo osebna doklada za 1 krono.

II.

Podele naj se nam obrambeni črevlji in obrambene službene obleke.

Prosim, da sprejmete moj predlog.

Vlagateljice cigaret.

(Poroča Mici Blejec.)

Dovolite, da k svojemu prvemu poročilu dodam še predloge v imenu delavk v cigaretni verpakungli.

I.

V prvi vrsti predlagam, da naj se ta kategorija premesti iz VIII. v X. plačilno stopnjo in da naj se zniža število dela za 7000 dnevno. Naglašati moram, da je bilo lani tej kategoriji odtegnjeno 30 vin. tedensko.

II.

Nove delavke, ki pridejo k temu delu, naj se dajo učiti v dnevno plačo.

Prosim, da odobrite moje predloge.

Števke.

(Poroča Mihaela Aljančič.)

Števke prosijo, da se uvrste v kategorijo in plačilno stopnjo prevzemalk. Števke so samo starejše delavke, ki delajo v tvornici že vse od 28 do 35 let. Poleg tega pa morajo števke opravljati prav tako natančno delo, kakor prejemalke, a pri izboljšanju plač so jih popolnoma prezrli.

Predlagam, slavnj shod skleni:

Števke pri strojnih cigaretah naj se uvrste v plačilno stopnjo prevzemalk.

»Hülsen-Maschinen«.

(Poroča Josipina Sever.)

V imenu delavk pri strojih za hülsne, ki imajo zelo težavno in mučno delo, mi je poročati predvsem o naših zahtevah. Delavka mora mnogokrat delati na dveh strojih, da more odračunati svoje delo. Predlagam, da se temu odpomore.

Delavstvo mi je pa tudi naročilo, da poročam še o neki drugi zadevi.

Ljudska zbornica je sklenila v svojem zadnjem zasedanju med drugim to-le:

Za dosega plačanega odpočitnega dopusta do treh dni je potrebna petletna, do šest dni pa desetletna službena doba. Porodnice imajo brez izjeme in brez posebnega zdravniškega izpričevala pravico do dvatedenskega dopusta. S tem, kakor z vsemi dopusti, ki se podeli iz zdravstvenih razlogov, se ne sme omejevat odpočilni dopust.

Ljubljansko tobačno delavstvo toplo pozdravlja ta sklep državnega zbora. Saj je ravno ljubljansko tobačno delavstvo vedno in vedno nagla-

šalo in zahtevalo, da naj imej tobačno delavstvo pravico do odpočitnega dopusta. A ker se vlada ne drži vseh sklepov državnega zbora, zato mora delavstvo stati za sklepi poslaniške zbornice, da imajo tako poslanci večjo moč in tudi večje veselje boriti se za prava tobačnega delavstva.

Zato predlagam:

Shod toplo pozdravlja sklep ljudske zbornice glede na tobačno delavstvo in prosi, da naj se nemudoma izvede.

Prosim, da glasujete za moj predlog.

Cigarete, egiptovska metoda.

(Poroča Terezija Bučar.)

Izdelovalke cigaret predlagajo:

I.

Zboljša naj se jim plača tako, da se premesté iz VIII. v X. plačilno stopnjo.

II.

Delavke, ki se še nahajajo pri tem delu, naj se ne premeščajo. Če se pa katera premesti, naj se ji dá stalen prostor in naj se jih ne prestavlja kakor nove delavke. Saj se gre itak samo za starejše delavke in se bo naše število znižalo samo po sebi. Če se pa že delavka prestavi, naj se ne prestavi na slabša mesta, kakršna so dosedanja mesta, da premeščene delavke ne bodo trpele škode pri zaslužku.

Prosim, da glasujete za moje predloge.

Pakelci (Paketstok).

(Poroča Marija Arhar.)

Pri velikih pakelcih (Paketstok) se mora delati veliko več kakor prej, ne da bi se znižala delovna množina. Naj bi se delo znižalo na 2500. Prazu se mora strašno požreti, vsekakor je zato naša sedanja plača prenizka. Nove delavke, dokler se ne nauče, naj se uvrste v dnevno plačo, kakor je to uvedeno po drugih oddelkih.

Predlagam:

I.

Pri Paketstokih naj se zniža delo na 2500 komadov.

II.

Delavke naj se pomaknejo iz VIII. v X. vrsto.

III.

Delavkam naj se dá stalen prostor.

Prosim, da glasujete za moje predloge.

Prosi se tudi, da bi se koši, namreč tobak donašal k mizi, ker če je delavka boleha ali noseča in mora najmanj ko osemkrat na dan dvigniti koš tako visoko, da se človek ves pretegne, končno pa še pokvari svoje zdravje.

Pakelci (Landtabak).

(Poroča Marija Arhar.)

Lani smo prosile, da bi se delo znižalo, a delo se ni znižalo, marveč še povišalo za 1000 pri Drami. Prosim zato, da se zniža delovna množina pri Drami za 1000 in pri Landtabaku naj se zniža delovna množina za 1500 tedensko. Pri Limitotobaku naj se pa zniža za 400 pakelcev dnevno.

Predlagam:

Delovna množina pri Drami se znižaj za 1000, pri Landtabaku pa za 1500 tedensko.

Delavke naj se pomaknejo iz VIII. v X. vrsto.

Škatirunga.

(Poroča Marija Ilvar.)

V imenu našega oddelka prosim:

I.

Iz VIII. plačilne stopnje naj se uvrsti naša kategorija v X. plačilno stopnjo.

II.

Prosimo za modre službene predpasnike.

III.

Z ozirom na težavno delo naj se mešarce večkrat premeščajo.

IV.

Določi naj se natančno množina dela. Prosim, da glasujete za moje predloge.

Zavijalnica smodk.

(Poroča Zalokar Franja.)

Pooblaščen po sestanku delavk, izvajam sledeče:

Me delavke, ki vlagamo smodke, smo bile dozdej kljub našim prošnjam, v spomenicah ljubljanskega tobačnega delavstva vložnim po naši organizaciji, vedno prezrte. Plače se nam niso nič izboljšale, dasi je naše delo težavno, natančno in odgovorno. Neglede na navedeno naglašamo, da ni nič določeno, koliko mora narediti posamezna (einzeln) delavka. Pri nas ni čisto nič določenega, koliko naj delavka napravi, oziroma izvrši dela, kakor je to določeno po drugih oddelkih in tudi po drugih tvornicah. V drugih tvornicah tudi delavke svežih Britanica in Trabuka smodk ne izbirajo in stiskajo, marveč izvršuje to delo moški delavec, medtem ko mora pri nas skupina štirih oseb zloiti 28 kastelcev smodk, jih po drugih tvornicah samo po 20 z 10 bretelci.

Z ozirom na navedeno predlagam:

I.

Iz VIII. plačilne stopnje naj se premesti naša skupina v X. plačilno stopnjo, kar je naša pogojna prošnja, ker je ena glavnih zahtev ljubljanskega tobačnega delavstva, izražena že v vseh spomenicah, da se vse tobačno delavstvo uvrsti v tedensko plačo.

II.

Delo, oziroma množina dela naj se predpiše tako, da bo delo določeno, kakor je na primer popolnoma urejeno v dunajski in po drugih tobačnih tvornicah.

Prosim, da glasujete za moje predloge.

Zahteve ostalih skupin delavcev.

(Poroča občinski svetnik Tomaž Novak.)

Zaupni sestanek moškega delavstva me je pooblastil, da predlagam slavnemu zboru:

I.

Delavstvo v Rollenspinnerei obvešča shod, da je lani manj zaslužilo, kakor predlanskim. Sploh so vse plače moškega delavstva neprimerno nizke. Priznam, da smo temu deloma tudi sami krivi, ker smo se premalo zanimali za shode in sestanke, na katerih se je ostalo delavstvo potegovalo za svoje upravičene zahteve, zato se je na nas manj oziralo kakor smo pravzaprav zaslužili p onaših bednih plačilnih razmerah.

Nadalje predlagam, naj se moški delavci (Nebenarbeiter) pri privlačinkah (Aufzüge) z ozirom na njih res težavno in odgovornosti poln odelo pomaknejo iz VII. v XII. plačilno stopnjo, delavstvo XII. plačilne stopnje pa v XVI. plačilno stopnjo.

Ne bom razlogov natančneje navajal, ker radi res zelo zaostalih in tudi nesrečno razdeljenih plač delavcev trpe tako bedo delavci, kakor tudi njih rodbine. Prepričan sem, da boste vsi z veseljem glasovali tudi za predloge, ki jih stavim, pooblaščen po zaupnikih našega moškega delavstva.

Konečno predlagam:

V takozvani Anzieh-kleti so vposleni samo 4 delavci. Delo je tu težavno, v paru in vročini. Mora se prevzdigniti do 200 meter-skih stotov tobaka na dan; odločno je preveč zahtevano, da morajo to delo opraviti štirje delavci. Zato predlagam:

V Anziehkeller naj bo 6 določenih (bestimmt) delavskih mest.

Prosim, da glasujete za moje predloge.

Končno predlagam: Delavci pri mašineh prosijo, da bi se izpolnila temeljna plača tistim delavcem, ki dobé 24 K 20 vin. tedensko, a je predpisano 25 K 20 vin.

Delavska vojaška leta.

(Poroča Savenz.)

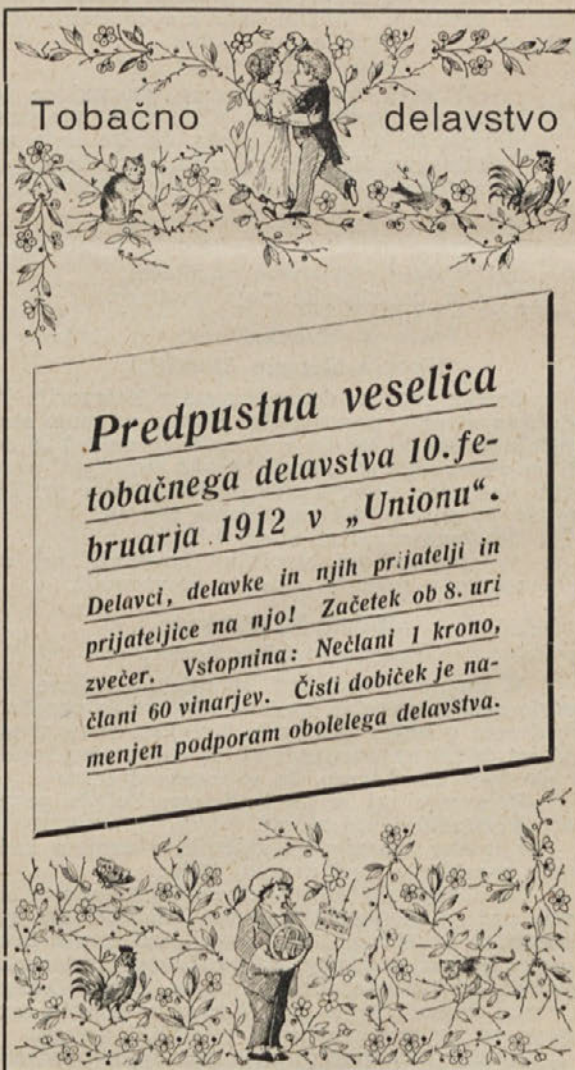
Mi delavci, ki smo služili vojake, prosimo, da bi se nam prištela tudi vojaška leta k službeni dobi. Mi nismo krivi, da smo pretrgali službo v tvornici. To nam zelo škoduje. Predlagam:

Delavcem naj se vpoštevajo vojaška leta za pokojnino, za starostno doklado kakor tudi za dopustno dobo.

Zborovalci so odobrili stavljene predloge in naročili odboru, da sestavi na podlagi poročil in predlogov spomenico, ki naj se predloži pristojnim oblastem in našim poslancem. Predsednik Savenz zaključí nato shod.

Končno govori še o prošnjah pometalk Milena Bahar.

Vsi predlogi so bili sprejeti, na kar se shod zaključí.

Tobačno delavstvo

Predpustna veselica
tobačnega delavstva 10. februarja 1912 v „Unionu“.

Delavci, delavke in njih prijatelji in prijateljice na njo! Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina: Nečlani 1 krono, člani 60 vinarjev. Čisti dobiček je namenjen podporam obotelega delavstva.